

УДК 378.14

Ірина Бойчук

Житомирський базовий фармацевтичний коледж Житомирської обласної ради
ORCID ID 0000-0002-8161-0646

Галина Козаченко

Житомирський базовий фармацевтичний коледж Житомирської обласної ради
ORCID ID 0000-0002-2294-2504

DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/182-193

РЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено проблеми, основні кроки реалізації студентоцентрованого навчання в закладах освіти фармацевтичного профілю. Здійснено теоретичний аналіз науково-методичної літератури з поставленої проблеми. Визначено принципи реалізації та впровадження інноваційних змін в організації студентоцентрованого навчання, необхідності активної участі самого студента в організації та формуванні змісту навчання. Окреслено проблеми зміни ролі викладача у процесі студентоцентрованого навчання та рекомендації з їх вирішення, зацентровано увагу на труднощах і суперечностях реалізації студентоцентрованого навчання.

Ключові слова: студентоцентроване навчання, сучасна парадигма освіти, освітній процес, зміст навчання, взаємодія викладача і студента.

Постановка проблеми. Протягом останніх років стрімко здійснюється реформування системи охорони здоров'я, а саме в частині надання медичної та фармацевтичної допомоги населенню. Зазначені зміни вимагають упровадження нових підходів і в підготовці відповідних кадрів, формуванні освітньої парадигми майбутніх фахівців – медиків та фармацевтів. Стрімкий розвиток українського фармацевтичного сектору, у свою чергу, вимагає постійного підвищення якості підготовки працівників у цій сфері. Роботодавці почали звертати увагу не лише на професійне вміння фахівців, але й на їх особливі характеристики: соціально-комунікативні та загальнокультурні компетентності, креативність, мислення, уміння швидко реагувати на зміни ситуацій та приймати нестандартні, творчі рішення.

Вирішення окреслених завдань потребує запровадження нової парадигми навчання – студентоцентрованого навчання, в основу якого покладено компетентнісний підхід до побудови освітніх програм, інтеграції Національних рамок кваліфікацій, нової структури вищої освіти, зокрема й фармацевтичної, стандартів та навчальних програм нового покоління.

Концептуально студентоцентроване навчання покладено в основу Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», зокрема щодо питань прозорості освітніх програм, академічної

мобільності студентів, перспективних напрямів активізації співпраці всіх стейкхолдерів (студентів, освітян, роботодавців, громадських організацій тощо) у забезпеченні якісної підготовки фахівців фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я, адже високий рівень їх освіти забезпечує успішний розвиток фармацевтичного ринку та якість надання фармацевтичної допомоги населенню України.

Завдання сучасної освіти полягає в тому, щоб підготувати освічену людину, яка відповідає такій моделі: по-перше, це не стільки людина «знаюча», навіть зі сформованим світоглядом, яка підготовлена до життя, яка орієнтується в складних проблемах науки і культури; по-друге, це цілісна людина, яка знає, переживає, є духовною, соціальною; по-третє, це людина, яка є відкритою до іншої культурної позиції та цінностей. На жаль, сучасні освітні стратегії в умовах сьогодення ще не відповідають необхідним умовам, однією з яких є студентоцентроване навчання (Алексеєнко, 2020, с. 24)

Питання освітніх інновацій у вищій школі як із загальнотеоретичних та науково-практичних аспектів розглядали як зарубіжні, так і українські вчені, зокрема А. Алексюк, І. Дичківська, В. Коцур, П. Саух, С. Сисоева та ін. Інноваційні перетворення в контексті компетентнісного підходу розглядали Б. Блум, І. Зязюн, О. Попова, О. Савченко, В. Сластьонін, А. Хуторський та ін. Якісній підготовці фахівців фармацевтичного профілю приділялась увага в дослідженнях І. Губського, Л. Кайдалової, А. Немченко, М. Пономаренко, В. Черних та багатьох інших учених. Проблемі студентоцентрованого навчання приділено увагу вітчизняних науковців А. Мельниченка, Ю. Рашкевича, О. Шарова, А. Шудлота ін. Організації студентоцентрованого навчання, його нормативній, освітній і суспільній інтенції присвячено наукові праці А. Гриненко, Т. Купрій, У. Щукіної та інших.

Метою статті є аналіз та обґрунтування основних завдань і шляхів реалізації студентоцентрованого навчання в закладах вищої, фахової передвищої освіти майбутніх фахівців фармацевтичного профілю.

Під час розробки теми використані загальнонаукові **методи дослідження**: емпіричні (спостереження, опис) та теоретичні (узагальнення, класифікація).

Виклад основного матеріалу. Сучасна парадигма освіти передбачає перехід до студентоцентрованого навчання, яке є основоположним принципом болонських реформ у вищій освіті та зміщує акценти в самому освітньому процесі з викладання (передачі знань) на навчання (активну освітню діяльність студента) (Рашкевич, 2014). Терміни «студентоцентрована освіта» і «студентоцентроване навчання» з'явилися в

науковому просторі з упровадженням нової методології побудови освітніх програм, зорієнтованих на студента і була одним із важливих результатів проекту Тюнінг (*Tuning educational structures in Europe, TUNING*).

Відповідно до методології Тюнінга, головною принциповою відмінністю був визначений не традиційний «знанневий», а компетентнісний підхід до розробки освітніх програм. Це означає трансформацію системи освіти в напрямі формування в майбутнього випускника загальних компетентностей з метою максимального забезпечення перспектив успішного працевлаштування та зацікавленістю роботодавців у таких випускниках. Студентоцентроване навчання – це формування програм і технологій навчання не так, як може і хоче викладач, а так, як цього вимагає майбутня професія і можливості студента.

Реалізація методології вимагає здійснення таких кроків:

1. Перевірка відповідності запропонованої програми основним умовам (суспільна потреба, консультації зі стейкхолдерами, відповідність внутрішніх та зовнішніх ресурсів закладу освіти). На цьому етапі слід вивчити ринок праці на затребуваність у фахівця певної спеціальності, кваліфікації, адже суспільні, технічні, технологічні зміни сьогодення вимагають появи нових спеціальностей (професій) та зміни, поєднання або ліквідації інших. Стосовно підготовки фахівців фармацевтичного профілю, урахувавши, що фармацевтичні працівники виконують соціально відповідальну функцію, вимоги до їх підготовки постійно підвищуються, однією з умов їх конкурентоспроможності є здатність навчатися протягом життя, упроваджуються законодавчі акти щодо кваліфікаційних вимог до зазначених працівників (для роботи з відвідувачами аптеки необхідним стає здобуття фармацевтом вищої освіти не нижче початкового циклу вищої освіти (молодшого бакалавра). Крім того, розробники освітньої програми повинні дати відповіді на питання: чи є в суспільстві потреба в новій програмі на міжнародному, національному, регіональному рівнях, для чого повинні бути проведені консультації з усіма зацікавленими сторонами; чи наявні ресурси для створення та реалізації визначеної освітньої програми закладом освіти; чи існує партнерське погодження з іншими закладами освіти в питаннях тривалості та кредитного виміру програми. Отже, аналіз указаних питань буде обґрунтуванням щодо необхідності розробки певної освітньої програми.

2. Визначення профілю освітньої програми; опис мети програми та кінцевих результатів навчання; розроблення навчального плану. На цьому етапі однією з найважливіших умов є залучення до розробки освітньої програми роботодавців. Дуже часто в Україні така співпраця з

роботодавцями є чисто формальною. Тут варто проаналізувати досвід такої співпраці в закордонних закладах освіти. В університетах Великої Британії: Kingston University I Birmingham City University – роботодавці виконують роль зовнішнього аудитора освітніх та навчальних програм з метою підтвердження їх релевантності, The University of West London – залучає спеціалістів-практиків до розробки технічної частини освітньої програми. У Kingston University функціонує Комітет з розробки навчального плану (Curricular Committee), до складу якого входять семеро осіб, з яких двоє студенти, один професор ззовні, один представник індустрії чи бізнесу, декан та інші викладачі профільних кафедр. Університет Шеффільду (Великобританія) – Промислова консультативна рада (Industrial Advisory Board): семеро осіб – представники промисловості, троє – викладачі, зустрічі проводяться двічі на рік. Каунаський технологічний університет (Литва) – Комітет з розробки навчального плану включає п'ятеро осіб, з них троє викладачів, один роботодавець, один студент. Віденський технологічний університет (Австрія): 30 % викладачів, 30 % студентів, 40 % роботодавців.

Таким чином, однією з найважливіших умов є залучення до формування освітніх програм і навчальних планів студентів, адже саме вони у співпраці з майбутніми роботодавцями можуть визначати вектор майбутньої спеціалізації освітніх програм, вони ж у майбутньому найшвидше реагують на зміни у затребуваності професій та створенні нових. Методологією розробки освітніх програм і навчальних планів визначено обсяг вибіркового дисциплін не менше 25 %, які визначає студент, але й заклад освіти повинен пропонувати для вибору актуальні за переліком, змістом і потребою вибірково дисципліни, які і можуть певною мірою визначати потреби студента в знаннях, необхідних для отримання професії, спеціалізації. Індивідуальна освітня діяльність перетворює студента з пасивного «приймача» освітніх послуг на суб'єкта їх визначення та замовлення.

3. Визначення підходів, вибір методів викладання та оцінювання. Студентоцентроване навчання зміщує акценти в освітньому процесі. На зміну процесу пасивного сприйняття та запам'ятовування навчальної інформації приходить процес активної участі в навчальному процесі самого студента, здатним найкращим способом виконувати поставлені задачі. Студент бере на себе долю відповідальності за процес та результат навчання, стає повноправним суб'єктом відносин. Модернізація навчального процесу в новій моделі навчання передбачає належне науково-методичне забезпечення навчального процесу, відповідне

матеріальній базі, поліпшення фінансово-побутового становища студента. І, найголовніше, ця система гарантує високу якість підготовки майбутнього фахівця, отже, захищає студента від професійної непридатності.

З урахуванням результатів співпраці з медичним факультетом університету Лідсу (Велика Британія) Л. Остапюк та співавтори пропонують надати студентам певні повноваження в керівництві освітнім процесом, а саме: дозволити їм оцінювати якість навчання та висловлювати пропозиції щодо організації освітнього процесу через коментарі на сайтах, блогах університету, на засіданнях Учених рад, під час анкетувань; заохочувати використання студентами інформаційних технологій в аудиторіях під час занять; методично налаштовувати їх на самостійну роботу, об'єктивно оцінювати її на заняттях; залучати студентів до вивчення «реальних питань»: мотивувати, демонструвати вагомість вивчення теми заняття при застосуванні на практиці (Остапюк та ін., 2016, с. 18).

Окрім того, організація студентоцентрованого навчання вимагає реалізації наступних організаційно-методологічних заходів:

- упровадження активного навчання через застосування нових форм подачі матеріалу, гнучке застосування педагогічних методів і компетентнісний підхід. Активна освітня діяльність студента – це, перш за все, нові форми, методи й засоби навчання, що спонукають студентів до активної розумової та практичної діяльності в процесі оволодіння навчальним матеріалом. Передбачається, що використання такої системи методів спрямоване, головним чином, не на подання викладачем готових знань, їх запам'ятовування та відтворення, а на самостійне оволодіння студентами знаннями та вміннями у процесі активної розумової та практичної діяльності. Для підвищення ефективності навчання доцільним є застосування гармонійного поєднання класичних традиційних методик та прогресивних новітніх технологій із оригінальними дидактичними формами забезпечення навчального процесу;

- регулярне оцінювання й коригування способів подачі матеріалу та педагогічних методів. Система студентоцентрованого навчання дає змогу перейти від оцінки якості, заснованої на дотриманні нормативів, до системи оцінки за результатами; розробити механізм зворотного зв'язку зі студентами (Хомин, 2018, с. 25);

- акцент на аналітичне та критичне навчання і розуміння, а не просто на засвоєння знань, тренування стійкої професійної пам'яті. Для здобувачів-фармацевтів такий принцип є надзвичайно важливим, оскільки дуже швидкий і динамічний розвиток фармацевтичного ринку, постійне

оновлення переліку лікарських засобів вимагають саме аналітичного мислення та стійкої професійної пам'яті;

- наставництво і підтримка з боку викладача, розвиток взаємоповаги у взаєминах студента і викладача, формування партнерських відносин;

- забезпечення достатнього рівня самостійності студента, що реалізується через ефективну організацію самостійної роботи, збільшення її питомої ваги в загальному обсязі навчання та зростання її важливості в подальшому формуванні певних компетентностей. Самостійна пізнавальна діяльність студента розглядається як система самостійних пізнавальних дій, яка реалізується через напрацювання та постійне застосовування студентом певних методів самоуправління, спрямованих на досягнення певної мети й покращує результати навчання;

- упровадження різних форм контролю на різних рівнях усіма зацікавленими сторонами за чітко визначеними критеріями: студентом – самоконтроль (використання тестових баз із дисциплін, добровільне проходження професійних тренінгів із наступним тестуванням та отриманням сертифікатів та ін.); викладачем – види контролю, визначені навчальними планами, програмами дисциплін, адміністрацією – контрольні заходи на рівні ректорату (адміністрації), реакція на скарги; роботодавцем – державна атестація і працевлаштування. Важливим під час реалізації контрольних заходів є забезпечення прозорості та зворотного зв'язку зі студентами, який, за потреби, супроводжується рекомендаціями та порадами щодо організації навчання, пропозиціями щодо організації процедур оцінювання й забезпечення їх об'єктивності та прозорості.

Що стосується тренувальних і контролювальних засобів навчання, то тут доречно згадати про появу різних інструментальних програм-оболонки, за допомогою яких викладачі можуть самостійно готувати інтерактивні завдання та тести, які повинен або може виконувати студент. Поряд із електронною освітою в останні роки з'явилося поняття m-Learning. Під M-Learning (mobile Learning – мобільне навчання) мається на увазі використання мобільних і портативних ІТ-пристроїв (кишенькових і планшетних ПК, мобільних телефонів) у процесах викладання і навчання. Визнаємо суперечністю сучасної освіти певний розрив між широким обсягом існуючої інформації і здатністю студента її засвоїти й критично переосмислити. Студент далеко не завжди підготовлений до такого виду праці. Сучасні технології в освіті широко демонструють себе запровадженням і використанням таких засобів, як онлайн-сервіси, цифрові засоби, медіанавчання, телеосвіта, інтернет-ресурси тощо. Але на противагу інноваційному характеру виникає один із загрозливих

ризиків їх застосування: отримання знань без докладання зусиль і, перш за все, – інтелектуальних.

Переміщення особистості студента в центр процесу вимагає змін багатьох факторів, у тому числі й типу взаємин «викладач-студент» (Кіпень, 2002, с. 18). Студентоцентроване навчання не зменшує, а змінює роль викладача. Педагог мусить стати для студента не рольовою функцією, а референтною особистістю. Практична зміна методів і технологій навчання вимагає моніторингу актуального стану різних аспектів навчального процесу, зокрема достатньої педагогічної підготовленості викладачів. Про це свідчать дослідження, проведені в Харківському національному медичному університеті В. Лісовим, В. Капустник та ін. (Лісовий та ін., 2016, с. 34). У дослідженні зазначається, що в навчальних ситуаціях викладачам притаманний «авторитарно-демократичний» стиль спілкування зі студентами: з одного боку, викладачі концентруються на інформації та контролі знань, а, з іншого, – намагаються уважно ставитися до студентів. У комунікації поєднується високий рівень вимог і поваги до студентів. Викладачі прихильні до студентів, але іноді простежується тенденція до упередження й конфліктності. У виховних ситуаціях викладачам властивий «демократично-ліберальний» стиль спілкування. Вони припускають, що працюють з уже досить дорослою аудиторією і не завжди усвідомлюють, що відповідальні за виховання й особистісне дорослішання майбутніх медиків. Можливо, це пов'язано з недостатньою професійною педагогічною підготовкою більшості викладачів, основна освіта яких медична.

З метою вдосконалення умов забезпечення дотримання студентоцентрованого навчання можна запропонувати такі рекомендації:

1) застосовувати підбір і створення під час навчального процесу ситуацій, у яких вирішуються завдання різного характеру й рівня складності. Такі завдання можуть передбачати залучення партнерами і студентів, і викладачів (обрання форм та змісту модульного контролю); суб'єктне залучення студентів у варіативний за змістом, інструментальними характеристиками й підсумковими процедурами навчальний процес (обрання дисциплін за вибором та пропозиції щодо змін у програмі вибіркових дисциплін); рефлексивна взаємодія викладача та студента; упровадження інноваційних форм навчання, самостійних і творчих видів робіт (створення проєктів, аналіз ситуацій, участь у конференціях, диспутах тощо);

2) з метою аналізу індивідуально-психологічних особливостей викладачів та їх подальшого набуття педагогічної компетентності організувати регулярну діагностику стилю педагогічного спілкування,

внести до тематичних планів перепідготовки й підвищення кваліфікації викладачів вивчення питань змісту та структури стилю педагогічного спілкування. Рекомендувати викладачам професійних дисциплін отримувати педагогічну освіту. Так, зокрема, у Житомирському базовому фармацевтичному фаховому коледжі викладачі кафедри фармацевтичних дисциплін отримали другу вищу – педагогічну освіту за рівнем магістра. Під час прийняття викладачів до закладу освіти організувати їх зустрічі з керівництвом і методистами, призначати педагогам кураторів із числа досвідчених викладачів з метою ознайомлення з особливостями педагогічної взаємодії;

3) проводити психологічну роботу, засновану на принципах клієнтоцентрованого підходу для формування у викладачів таких психологічних якостей, як: здатність до емпатії і розуміння людей; гнучкість, оперативно-творче мислення; уміння використовувати зворотний зв'язок у спілкуванні; здатність управляти собою; уміння прогнозувати можливі педагогічні ситуації; здатність до педагогічної імпровізації;

4) проведення психологічної роботи з групами студентів, для розкриття їх творчого потенціалу та нормалізації психологічного стану. Регулярно проводити анкетування про оцінку якості викладання, організації та здійснення освітнього процесу і його можливих змін допоможуть виявити моменти, які потребують подальшого вдосконалення.

У результаті запропонованих рекомендацій сучасний викладач, ураховуючи принципи студентоцентрованого навчання, повинен демонструвати: навички обізнаності та використання різних форм навчання (якість навчання); побудову структури заняття, не проявляючи при цьому надмірної директивності (партнерство); уміння вислуховувати й поважати точку зору кожного студента (толерантність); здатність заохочування та допомоги студентам приймати рішення (мотивація); сприяння в активному пошуку студентом сенсу навчання, визначення мотиваційних підстав для отримання знань на умовах саме процесу їх створення, а не пасивного отримання (активізація).

Студентоцентроване навчання суттєво змінює пріоритети, які повинні стати головними в підготовці фахівців будь-якого напрямку діяльності. Разом із тим, воно породжує цілу низку труднощів і суперечностей, подолання яких повинно значно підвищити якість освітніх послуг.

На жаль, існує певний розрив між декларуванням основних положень студентоцентрованого навчання і їх практичною реалізацією. Не зважаючи на різноманітність інноваційних технологій, творчих пропозицій, освіта понад усе продовжує функціонувати по-старому, не терпить

принципових змін. Подолання певних суперечностей освітянського процесу буде сприяти створенню ефективної системи навчання, здатної забезпечити формування компетентних, творчих, ініціативних особистостей, що відповідає запитам і вимогам сучасного суспільства.

Висновки. Студентоцентроване навчання базується на засадах особистісно зорієнтованої освітології, що є необхідною умовою для осмисленого сприйняття й засвоєння студентами-майбутніми фахівцями навчальної інформації, формування в них здатності самостійно і творчо її застосовувати під час вирішенні практичних завдань та приймати виважені рішення. У такому освітньому процесі акценти зміщуються з викладання навчального предмета на активну освітню діяльність студента, що передбачає використання суб'єктно-діяльнісних освітніх технологій, його вміння самостійно оцінити успіх або неуспіх процесу своєї освіти і вчасно провести корекцію. Таким чином, початкова орієнтація на результат і активна позиція стосовно свого навчання є індикаторами появи в майбутніх випускників особистої відповідальності за якість своєї професійної підготовки.

Залучення до формування освітніх програм і навчальних планів студентів, стейкхолдерів можуть визначати вектор майбутньої спеціалізації освітніх програм, вони ж у майбутньому найшвидше реагують на зміни в затребуваності професій та створенні нових. Вибіркові дисципліни є «індикатором» запровадження індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти, одним із механізмів підвищення якості професійної підготовки.

Результати навчання відіграють основну роль і стають головним підсумком освітнього процесу для студента з точки зору знання, розуміння і здібностей, а не на засоби та методи навчання, які використовують викладачі для досягнення цих результатів.

Створення умов для самостійної роботи студента, зацікавленість спеціальністю активізують пізнавальну діяльність, сприяють подальшому формуванню професійної спрямованості. Поєднання традиційних методів викладання з інноваційними методиками дозволяє підняти рівень викладання предмету, істотно підвищує інтерес до нього і значно поліпшує професійну підготовку студента до майбутньої професійної діяльності в умовах реформування системи охорони здоров'я.

Студентоцентроване навчання стимулює розвиток методичного, організаційного та технологічного забезпечення, а також передбачає зміну ролі викладача. У цьому випадку викладач перетворюється на систематизатора й коректора знань, керівника та куратора студентів у

процесі засвоєння нової інформації. Поряд зі збереженням свого старого рольового статусу, викладач покликаний забезпечити значно більш високі рівні набуття тих чи інших компетентностей, більш високий рівень консультування та мотивації студентів у тому, що стосується критичного відбору інформації, їх джерел, організації адекватних навчальних ситуацій, ліквідації певних прогалин в знаннях.

Упровадження та правильна організація студентоцентрованого навчання може виступати як гарантування задоволення вимог замовника освітніх послуг, якості підготовки конкурентоспроможного фахівця. Тому під студентоцентризмом у фармацевтичному закладі освіти слід розуміти підготовку висококваліфікованих, адаптованих до динамічних змін у глобальному просторі надання фармацевтичних послуг фахівців, затребуваних і належно оплачуваних з огляду на необхідність забезпечення ринку праці у фармацевтичному секторі фахівцями міжнародного рівня.

ЛІТЕРАТУРА

- Алексеєнко, А. П. (2020). Труднощі та суперечності студентоцентрованого навчання. *Студентоцентрований навчальний процес як запорука забезпечення якості вищої медичної освіти: матеріали LIII навч.-метод. конф. ХНМУ (Харків, 29 січня 2020 р.)*, Вип. 10, С. 6 (Alekseienko, A. P. (2020). Difficulties and contradictions of student-centred Learning. *Student-centered educational process as a guarantee of quality assurance in higher medical education: materials LIII ed. and method. conf. KhNMU (Kharkiv, January 29, 2020)*, Vol. 10, P. 6).
- Кіпень, В. П. *Нова філософія освіти та моделі діяльності викладачів вузів* (Kipen V.P. New philosophy of education and models of university teachers' activity). Retrieved from <https://megapredmet.ru/1-45906.html>
- Лісовий, В. М., Капустник, В. А., Марковський, В. Д. та ін. (2016). Особливості комунікативного стилю викладачів різних навчальних блоків у контексті студентоцентрованого підходу. *Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання якості медичної освіти» ISSN 1681-2751. Медична освіта, 2*, 85-89 (Lisovyi, V. M., Kapustnyk, V. A., Markovskiy, V. D. (2016). Features of teachers' communicative style of different educational units in the context of student-centred approach. *Proceedings of the XIII All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation "Current issues of quality of medical education" ISSN 1681-2751. Medical Education, 2*, 85-89).
- Алексенко, А. П., Бейлин, М. В., Газнюк, Л. М. и др. (2017). *Медиа и философия: грани взаимодействия*. Харьков (Aleksenko, A. P., Beilin, M. V., Hazniuk, L. M. (2017). *Media and philosophy: facets of interaction*. Kharkiv).
- Остапюк, Л. І., Тимошенко, І. О., Савчук, А. О. (2016). Удосконалення освітнього процесу в університеті з врахуванням сучасної парадигми вищої освіти. *Проблеми вищої освіти, Том XV, 2 (56), Ч. 2*, 104-107 (Ostapiuk, L. I., Tymoshenko, I. O., Savchuk, A. O. (2016). Improving the educational process at the university taking into account the modern paradigm of higher education. *Problems of higher education, Vol. XV, 2 (56), Part 2*, 104-107).

Рашкевич, Ю. М. (2014). *Болонський процес та нова парадигма вищої освіти*. Львів: Видавництво Львівської політехніки (Rashkevych, Yu. M. (2014). *The Bologna process and a new paradigm of higher education*. Lviv Polytechnic publication).

Хомин, М. В. (2018). *Студентоцентризм у системі підготовки фахівців із соціального забезпечення*. Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення». Юридичний факультет. Тернопільський національний економічний університет (Khomyn, M. V. (2018). *Student-centeredness in the system of training social security specialists: manuscript*. Research to obtain a master's degree in specialty 232 "Social Security". Faculty of Law. Ternopil National University of Economy).

РЕЗЮМЕ

Бойчук Ирина, Козаченко Галина. Реализация студентоцентрированного обучения как современной парадигмы образовательного процесса учреждений высшего и профессионального предвысшего образования.

В статье освещены проблемы, основные шаги реализации студентоцентрированного обучения в учреждениях образования фармацевтического профиля. Осуществлен теоретический анализ научно-методической литературы по поставленной проблеме. Определены принципы реализации и внедрения инновационных изменений в организации студентоцентрированного обучения, необходимости активного участия самого студента в организации и формировании содержания обучения. Обозначены проблемы изменения роли преподавателя в процессе студентоцентрированного обучения и рекомендации по их решению, акцентировано внимание на трудностях и противоречиях реализации студентоцентрированного образования.

Ключевые слова: студентоцентрированное обучение, современная парадигма образования, образовательный процесс, содержание обучения, взаимодействие преподавателя и студента.

SUMMARY

Boychuk Iryna, Kozachenko Halyna. Implementation of Student-centred Education as a Modern Paradigm of the Educational Process of Higher and Professional Higher Education Institutions.

The article highlights the problems, the main steps in the implementation of the student-centred education among the education institutions of pharmaceutical profile. The need to introduce a new paradigm of student-centred learning which is focused on a competence-based approach as for educational programs creation, integration of the National Qualifications Framework, a new structure of higher pharmaceutical education, standards and curricula of the new generation is actualized. The theoretical analysis of scientific and methodological literature on the problem of study is carried out. The principles of realization and introduction of innovative changes in the organization of student-centred education, the need for active participation of the student in the organization and formation of the content of education are determined. The problems of changing the role of the teacher in the process of student-centred learning as well as the recommendations for solving these problems are outlined.

It is noted that implementation of student-centric policy is due to socially responsible activities of the education institution and should be manifested in the process of expanding and strengthening educational, scientific and cultural ties with other higher education institutions in Ukraine and abroad, stimulating student mobility, creating competitive programs and popular areas of training.

It was found that implementation and proper organization of the student-centred education can act as a guarantee of meeting the requirements of stakeholders, the quality of

training of a competitive specialist. Therefore, student-centredness in pharmaceutical education should be understood as training of highly qualified specialists, adapted to the dynamic changes in the global area of pharmaceutical services sought-after and high earner specialists of the pharmaceutical market of international standing.

Key words: *student-centred learning, modern paradigm of education, educational process, content of education, interaction of a teacher and a student.*

УДК 371.3:378.147

Галина Васильєва

Управління освітою Дніпровської районної
державної адміністрації у Києві
ORCID ID 0000-0002-1215-6972
DOI 10.24139/2312-5993/2021.02/193-210

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛІВ ІНКЛЮЗИВНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

У статті здійснено аналіз наукових здобутків з проблеми формування методичної компетентності учителів інклюзивної форми навчання. Уточнено дефініції понять «інклюзія» та «інклюзивна освіта».

Установлено, що методична компетентність учителя інклюзивної форми навчання являє собою інтегративну професійно-особистісну характеристику, що забезпечує здатність до здійснення методичних функцій у системі інклюзивної освіти відповідно до професійного стандарту вчителя.

Окреслено компоненти формування методичної компетентності вчителів інклюзивної форми навчання в закладі вищої освіти (нормативно-правові акти, організація інформаційного забезпечення, матеріально-технічне забезпечення, кадрове забезпечення, програмно-методичне забезпечення, організаційно-педагогічні умови формування методичної компетентності вчителів інклюзивної форми навчання). З'ясовано, що окрім освітньої діяльності, до методичної компетентності учителів інклюзивної форми навчання долучається також і виховна діяльність, яка орієнтована на такі напрями: створення сприятливого соціального середовища й оточення; формування мотивації до навчання; орієнтованість на індивідуальні особливості та освітні потреби здобувачів освіти; надання умов для саморозвитку й самонавчання, а також надання можливостей для творчості та самореалізації.

Установлено, що організаційно-педагогічні умови формування методичної компетентності вчителів інклюзивної форми навчання являють собою комплекс взаємопов'язаних та взаємообумовлених внутрішніх і зовнішніх факторів, які забезпечують ефективність і результативність процесу навчання та соціалізації дітей із особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі.

Визначено та обґрунтовано, що у формуванні методичної компетентності вчителя інклюзивної форми навчання важливого значення набувають організаційно-педагогічні умови (створення соціально-педагогічного середовища, формування цінностей інклюзивної освіти, забезпечення реалізації нормативно-правових положень із упровадження інклюзивного навчання, організація професійного співробітництва та створення практично-діяльного середовища для якісного формування методичної компетентності вчителя інклюзивної форми навчання).

Ключові слова: *компетентність, методична компетентність, заклад освіти, учителі, інклюзивне навчання, організаційно-педагогічні умови.*